

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Emberek a sötétben*

Forrás:

Esti Újság

Bp

(Hely)

1924. 7. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

362.41

Hely

Idő

"1924"

Személy

Helyszá

Emberek a sötétben

A sivár Hermina-utat róttam a júliusi napsugárzásban, amikor egy épület aljából a szemembe szinompáztak egy mozgósítmány plakátjai. A mozgó a vak Homeros nevét viseli, az épületről pedig két betűsor figyelmezteti a járókelőt, hogy itt egy társadalomban élő társadalom él, melynek élete, de mindenekelőtt a képzelete, titokzatosan elűtő a miénktől. A mi képzeletünk film, egymást kergető, örökké mozgó figurákkal, míg ezé a társadalomé: lesötétített színpad, melynek diszlettelen mélységéből csak hangok hallatszanak. A ház a vakoké.

A gazdagok és a hatóságok nem törődnek a vakokkal

Befordulok az épület kapuján s engedélyt kérek a titokzatos társadalom egyik uralkodójától, *Vitár* titkár urtól, hogy körülnézhessek. Készségesen beleegyeznek s nyomban telefonál is egy vak leánynak, hogy kalauzoljon. Közben elmeséli, hogy az intézetnek ezidő szerint 580 lakója van, nagyon csekély állami támogatást élvez s részben a lakók munkájából, részben pedig emberbarátok támogatásából tartja fenn magát. Ezek az emberbarátok a gondokkal küzdő középosztály soráiból valók, mert

a gazdagok nem törődnek a vakokkal s a gazdagok jó példáját követik a közhatóságok is.

Míg a destruktív Bécs villamosain például a vak ember *féláru jeggyel* utazik, kísérője pedig *semmit sem fizet*, addig Budapesten, hol Buday ur szerint a világ legolcsóbb, valóságban a világ legdrágább villamosai járnak, nincs semmi kedvezmény. A munkával való ellátás terén hasonló a helyzet. Németország példájára minden civilizált államban meghonosodott már az a szokás, hogy abból a néhány iparcikkből, melyet a vakok is előállítanak, *közszállítás céljára egyedül az ő munkájukat veszi kigénybe* s csupán annyit kívánnak, hogy árai az általános piaci áraknak megfeleljenek. Nálunk ezzel szemben

bélyeges és pecsétés versenytárgyalási ajánlatokat kell a vakoknak benyújtani s akárhányszor megtörténik, hogy filléres differenciák miatt elutasítják őket.

Holott olcsóbb munka jelenthet gyengébb munkát is, míg a vakokról köz tudomásu, hogy minden gyártmányuk *a legjobb, legalaposabb és leggondosabb munka*. Megtudom azt is, hogy az intézet személyzetének a fele — beleértve az irodai személyzetet is — vakokból áll. Gépen és kézzel irni ugyanolyan jól és ugyanolyan szépen tudnak, mintha mindkét szemükre látnának. A vak tisztviselők közül való Irénke is, akit a titkár ur beosztott hozzám kalauznak.

Mielőtt elindulunk, bocsánatot kér, hogy ő megy előre, de látó — mondja — itt csak tapogatódzva járhatna. A csinos és szimpátikus Irénke bámulatos

biztonsággal jár-*kel a hatalmas épület bonyolult folyosóin és a sok ajtó közt zavartalanul eligazodik. Egyáltalán, ha az ember sokáig tartózkodik ebben a házban, elfelejti, hogy vakok közt van. Mindenki biztosan és nyugodtan járkal s egyszer sem hallottam valakit az iránt érdeklődni, hogy kívül*

beszél. A legelső hangra megismerik egymást.

A műhelyekben

Legelőször egy nagy terembe megyünk, ahol friss tengeri fűből keféket készítenek. Egy munkás nagy gyakorlatlaltal egyforma csomókra tépi a fűvet, egy nagy vasfésűn kifésűli, szép egyenesre lenyírja, egy dróttal megkötözi s ezzel elő is készítette az anyagot kefe számára. Közben elmeséli, hogy a kipesteli telepen — melyet az intézet csatlósos vakok számára tart fenn —, szép kétszobás lakása van, kerttel és saját zongorájával. Mert a világtalan keféző kitézőn zongorázik, szombat este és vasárnap ez a mellékkeresete. Egy másik szobában széket fonnak, egy harmadikban sár- és padlófényesítő-keféket készítenek. Mindenütt mélységes csönd van s

a szemlélő idegennek az az érzése, hogy e sötétben élő emberek csak a kezük mozgásáról érzik, hogy élnék.

De minden készítményük szép és gondos, mintha gondolatuk egyedül munkájukra koncentrálnának. Egy következő teremben gyönyörű harisnyákat kötnek olyan bonyolult gépeken, amelynek kezelését látó emberek is csak hosszabb idő múltán tudnák megtanulni.

Kártyáznak és olvasnak a vakok

Van beszerzési csoportjuk. Van társalgójuk is, ahol szórakoznak. Amint belépünk, a közkedvelt Irénke felé hangos üdvözlések viharzanak, holott még nem szólított egyetlen szót sem. És csodálatosan finom hallásu emberek megismerték a lépéseiről. A társaságnak egy ur éppen ujságot olvas föl, de szoktak itt kártyázni és dominózni is.

A kártyákat papírba szúrt pontok különféle elhelyezésével jelölik meg,

hasonlóan az ismert Braille-féle vakírásához, melynek segítségével könyveket olvasnak. Mutatnak is egyet, megkérdelem, mi a címe, mire az egyik vak azt feleli: „majd megnézzük”. Egyik ujjával megtapintja az egyik betűt, mire konstatalja, hogy a könyvet fordítva tartja. Nyomban visszafordítja s felvilágosít, hogy a könyv Shakespeare egyik darabja.

Shimmy és jáva

A szomszédban van a zeneszoba. Ide követ bennünket egy világtalan zenész is, ki az akadémia kitűnően végezte, most pedig a Homeros-mozgó zenekarának vezetője s a vak gyermekek állami iskolájának zenetanára. Kérésre eljátszik néhány darabot. Néha a vakok sajátosságos, szinte misztikus mosolya ül az arcán, néha fejével előremered, mintha látna valamit. És közben a rekedt iskolazongorából, melynek billentyűiről teljesen lekopott már a lakkolás, a sejtelmeknél finomabban s mélységes szenvedéllyel bűg Beethoven Mondscheinsonátája, majd cigányos tűzel és lobogó temperamentummal két magyar nóta. Ebben a szobában szoktak táncolni is.

*Irénke shimmyt és jávdát is tud, mert — mint mondja — semmi-
ben sem akar elmaradni a kortól,*

de jól táncol a táncár ur is s neincsak jól táncol, de szeret is táncolni.

Kétezeröttszáz kötet a vakok könyvtárában

A Könyvtár vezetője egy Mariska nevű világtalan hölgy, akinek emlékezőtehetséget kétségtelenül a legjobbakk egyike, amit valaha láttam. 2415 kötetből álló könyvtárának minden kötetét hely, cím és szám szerint a legaprólékosabban ismeri s

*bármelyik kötetet a kezébe adják,
a hátán lévő 2—3 pontból álló jel-
zésről megmondja a címet, a szer-
zőt és a számot.*

A polcokon csupa hatalmas foliáns van, mert a Braille-írás természetesen vastagabb papírt és sok helyet igényel. Tolsztoj Karenina Annája például itt 29 hatalmas kötetből áll. Régebben volt az intézetnek két alkalmazottja, akik egész nap másolták a könyveket Braille-féle írással. Ma persze erről szó sem lehet. Bemutatják azt a készüléket is, melynek segítségével látó embereknek levelet írnak, minthogy a közönséges kézíráshoz a legtöbb vak ember nem ért. Ez a készülék csupa ólomkockát tartalmazó doboz, melyek felső részén a betűk domborodnak, míg alul ugyanezek a betűk vannak kirakva hegyes tücskékből. Mariska papírt erősít egy nevezdarábra, a papírra két párnuzamos lécből álló léniát s azután a lécek közé varázslatos gyorsasággal szurkálja az ólomkockákat. A látó idegen ámul és bámul s alig tudja elhinni, hogy Mariska világtalan. Soha nem tapogatódzik s míg egyik kezével helyére teszi az elhasznált kockát, a másik kezének egyetlen mozdulatával már azt fogja meg, amire szüksége van. És már is mutatja a papírlapot, amelynek egyenes sorában formás, kis betűk tükrözik vissza Mariska gondolatát:

*„Örömmel üdvözlök szerkesztő
urat körünkben.”*

Csokonai dédunokahuga

Mariska egyébként az önképzőkör vezetője is. Ebben a körben látók és vakok munkáit egyaránt előadják s egyik nevezetessége Csokonai Vitéz Gizella, akinek a nagy költő dédnagybátyja. Vitéz Gizella, ki napközben keféket köt, finom és hangulatos verseket ír. Irénke vállalkozik rá, hogy az egyik versnek egyik megkapó részletét leírja nekem emlékül. Bemegyünk egy irodába, a vak leány leül egy géphez s a vak költőnő diktál neki. A beszéd folyékonyágával diktál a költőnő s a gép jégesőszzerű kattogással s hiba nélkül rögzíti papírosra:

*A láthatatlan fény, az az én kincsem,
oda vágyom, hol káprázat nincsen,
szomjazom fényét égi sugárnak,
mely itt lenn fénylik, csak földi látszat.
S mert érzem magam Isten mását,
török felé kinokom, titkokon át!
Uram, jövök hozzád...*

Miközben megmutatják a tiszta szobácskákat és a virággal borított kámpolnát, megkérdezem itt-ott, hogy lobot vetett-e ebben a házban is a mai idők szenvedélye: a gyűlölködés? Mindenütt azt a választ kapom, hogy az emberek vallása és hazája iránt itt sohasem érdeklődtek. E ház lakóiban csak az a virág pompázik, mit a látó emberek minden virág közt a legkevesebbre becsülnék: az embertársak iránt való jóindulaté és szereteté.

F. E.